

НАУЧНО ДРУШТВО ЗА НЕГОВАЊЕ
И ПРОУЧАВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
БЕОГРАД

СТУДИЈЕ СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ
Серија I, год. XXI

КАТЕДРЕ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БЕОГРАД

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НИКШИЋ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ИСТОЧНО САРАЈЕВО

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НОВИ САД

ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКИ ФАКУЛТЕТ
КРАГУЈЕВАЦ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НИШ

СРПСКИ ЈЕЗИК

XXI

Београд, 2016.

НАУЧНО ДРУШТВО ЗА НЕГОВАЊЕ И ПРОУЧАВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА – БЕОГРАД

СТУДИЈЕ СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ

КАТЕДРЕ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БЕОГРАД

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НИКШИЋ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ИСТОЧНО САРАЈЕВО

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НОВИ САД

ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКИ ФАКУЛТЕТ
КРАГУЈЕВАЦ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НИШ

СРПСКИ ЈЕЗИК ХХІ

2016.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

проф. др Милорад Дешић (Београд), проф. др Милан Драгичевић (Бања Лука),
проф. др Ценка Иванова (Велико Търново),
проф. др Милош Ковачевић (Крагујевац), prof. dr Pavel Křejič (Врно),
проф. др Радмило Маројевић (Београд), проф. др Валерий Михайлович Мокиенко
(Санкт-Петербург), проф. др Мирослав Николић (Београд), проф. др Бранислав Остојић (Никшић),
prof. dr Mihai Radan (Темішоара), проф. др Радоје Симић, председник Одбора (Београд),
проф. др Љилана Суботић (Нови Сад), проф. др Ольга Ивановна Трофимкина (Санкт-Петербург),
проф. др Божо Ћорић (Београд)

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

проф. др Радоје Симић

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ

Др Михаило Шћепановић

ТЕХНИЧКО УРЕЂЕЊЕ

Милан Крсмановић

ПРЕВОДИ РЕЗИМЕА НА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Сергеј Мацура

РЕЦЕНЗЕНТИ

проф. др Милош Ковачевић, проф. др Божо Ћорић, проф. др Радоје Симић,
проф. др Радмило Маројевић, проф. др Милорад Дешић, проф. др Првослав Радић,
др Смиљка Стојановић, др Стана Ристић, проф. др Срето Танасић, проф. др Веран Станојевић,
проф. др Милан Стакић, проф. др Јелена Јовановић Симић, проф. др Рајна Драгићевић

САВЕТ

проф. др Срето Танасић (Београд–Ниш), проф. др Владислава Ружић (Нови Сад),
проф. др Милан Стакић (Београд)

Већина радова домаћих стручњака израђена је у оквиру научних пројеката које финансирају министарства Србије, Црне Горе и Републике Српске

Компјутерска припрема и штампа: „ЧИГОЈА ШТАМПА“

**811.163.41'282.2(497.11 Драговац)
811.163.41'342.8**

БОЈАНА Д. ТОДИЋ*

Оригинални научни рад
Примљен: 12.08.2015.
Прихваћен: 28.12.2015.

О ПРИРОДИ И ПРЕНОШЕЊУ АКЦЕНАТА У ГОВОРУ СЕЛА ДРАГОВАЦ (КОД ПОЖАРЕВЦА)

Циљ овога рада јесте покушај расветљавања акценатских законитости на подручјима која нису била предмет интересовања наших дијалектолога, какво је и говорно подручје града Пожаревца и околних села. У те сврхе, анализирали смо снимљени говор изворног говорника села Драговца, те у раду изнели најважнија запажања. Рад је конципиран тако да се најпре одређује природа постојећих акцената, а затим се описују преношења карактеристична за дати ареал. На крају, закључили смо да су за дати говор, као и цели смедеревско-вршачки говорни тип, иако територијално на размеђи косовско-ресавског и шумадијско-војвођанског говорног типа, карактеристичније језичке црте првонаведеног, те да се, по у овом раду описаним особинама, али и по целокупној граматичкој структури, са разлогом одређује као подтип датог говорног типа.

Кључне речи: метатакса, метатонија, предакцентска дужина, природа и преношење акцената, смедеревско-вршачки подтип.

*bojanatodic4@gmail.com

** Овај рад, представља обраду неких акценатских појединости, заснован је на ширем и акцентима у целости посвећеном раду „Акценатски систем говора села Драговац (код Пожаревца)”, који је добио годишњу награду „Др Петар Ђукановић” као најбољи рад из Дијалектологије у школској 2013/2014. години.

1. УВОД

Смедеревско-вршачки говорни тип, иако је изазивао бројне недоумице¹ у нашој дијалектолошкој науци, одређен је као подтип косовско-ресавског говорног типа (Пецо 1989: 70–71; Ивић 1994: 225–228). Према Павлу Ивићу, овај говорни тип у Банату обухвата околинду Вршца, Беле Цркве и Ковина, а у северној Србији крајеве око Пожаревца, Смедерева, затим источне делове Шумадије и појас уз Дунав од Смедерева до Београда (Ивић 1985: 45).² Преко овог подручја пролазиле су и међусобно се укрштале све миграционе струје, формирајући сам говор. Свакако, две најстарије и најбројније струје, косовско-метохијска и динарска, имале су пресудан значај на формирање етничког типа ове области (Цвијић 1966: 124–126; Ивић 1994: 231). Што се тиче језичке испитаности овог ареала, треба напоменути да системских података нема, али да су поједини научни радници³ у својим радовима, делимично или, ређе, у целини посвећеним датом говорном типу, изнели драгоцене појединости и поставили основу за даља истраживања ове области и богаћења наше целокупне дијалекатске слике новим језичким подацима. Управо смо и ми, вођени том намером, у овоме раду изложили своја запажања у вези са неколиким акценатским специфичностима села Драговца, које се, гравитирајући према Великој Морави, налази у североисточној Србији, у Браничевском округу, у општини Пожаревац.

¹ Павле Ивић најпре је смедеревско-вршачки говорни тип сматрао засебним дијалектом, а касније, приклонивши се водећој струји у дијалектологији, прихвата поделу према којој дати говорни тип улази у оквиру косовско-ресавског (Ивић 1985: 89–92; Ивић 1959: 283–290).

² Ове границе Московљевић означава као много општије и неодређеније од оних које он нуди на основу приложење карте уз *Дијалектологију*, те у свом тексту наводи да овај, по њему, поддијалекат косовско-ресавског дијалекта обухвата „у Србији ранији Пожаревачки и Градиштански срез на десној страни Мораве, а на левој не само смедеревско и грочанско Подунавље, него и бивши Врачарски и Космајски срез, делом и Колубарски, све до Умке” (Московљевић 1958: 104). Милош Окука се, приликом просторног одређења овог дијалекта, оријентише на његову границу са шумадијско-војвођанским говорним типом. Она углавном иде са западне стране Крагујевца у благом луку ка ушћу Колубаре у Саву и ка Панчеву, који су у оквиру шумадијско-војвођанског дијалекта, док избочина Београда, оивичена Савом и Дунавом, има смедеревско-вршачке говоре. Од Панчева граница иде на североисток ка Алибунару и изнад Вршца избија на румунску границу (Окука 2008: 106).

³ Податке о смедеревско-вршачком говорном типу налазимо код Асима Пеце (*Преглед српскохрватских дијалеката*), Павла Ивића (*Дијалектологија српскохрватског језика. Увод и штокавско наречје и Српскохрватски дијалекти. Њихова структура и развој, О питању смедеревско-вршачког дијалекта*), Радоја Симића (*Левачки говор*), Душана Јовића (*Трстенички говор*), Асима Пеце и Бранислава Милановића (*Ресавски говор*), Милоша Московљевића (*О Ивићеву „смедеревско-вршачком дијалекту”*), Жарка Бошњаковића (*Фонетске особине говора источне Шумадије, Напомене о консонантском систему говора Батовца (око Пожаревца), Прозодијски систем Батовца и његов однос према суседним говорима*), Жарка Бошњаковића и Данке Урошевић (*Падежи у функцији темпоралног детерминатора лонгитудиналног типа у говору Смедеревског Подунавља*).

Акценатски систем говора Драговца карактерише се, у принципу, трима акценатским прозодемама (краткосилазни, дугосилазни и дугоузлазни акценат), с њиховим врло разноврсним територијалним распоредом и специфичним дистрибуционим карактеристикама, али и са неким од новоштокавских решења. Овај говорни тип не одликује се ни у потпуности архаичном нити новоштокавском акцентуацијом, већ представља својеврсну комбинацију одлика и једне и друге. Из тих разлога, можемо га назвати и архаичним новоштокавским говором. С једне стране, краткосилазни акценат је готово у свим овим говорима повучен са ултимае, али, с друге стране, из других положаја силазни акценти нису преношени. Такође, важна прозодијска иновација ових говора јесте ликвидирање свих поста акценатских квантитативних опозиција. Насупрот томе, за њега је карактеристично постојање пре акценатских дужина. Циљ рада биће да пружи више речи о природи постојећих акцената и дужине, те о не тако бројним, али овом говору својственим преношењима.

2. ПРИРОДА АКЦЕНАТА И КВАНТИТЕТА

Смедеревско-вршачки говори, као и већина говора косовско-ресавског дијалекта, одступају од типичне двоакценатске системе, те се тако, уз старе силазне акценте, јавља и дугоузлазни акценат. Природа тих трију акцената углавном је иста као у књижевном језику. У даљем тексту ћемо изложити наша запажања у вези са природом сваког акцента из ове троакценатске системе понаособ, као и о дужини, која је у овом говору искључиво пре акценатски позиционирана.

2.1. Кратки акценат

Кратки акценат, по својим фонетским особинама, у највећем броју случајева одговара краткосилазном акценту у књижевном језику: *марџицу, дѣчко, насмејали, дѣтелину, књига, ништа, жито, обрала, пола, дуње* итд. Ипак, има случајева и кад се реализација кратког акцента разликује од управо описане, па се тада у слогу запажа извесно продужење праћено кретањем тона, те се изговор приближава ономе који имамо код кратких акцената у млађим штокавским говорима. Тако смо у извесном броју случајева бележили узлазни тон, што показују и следећи примери: *њега, зелена, има, учител, убије, коњи, дни, кога*.

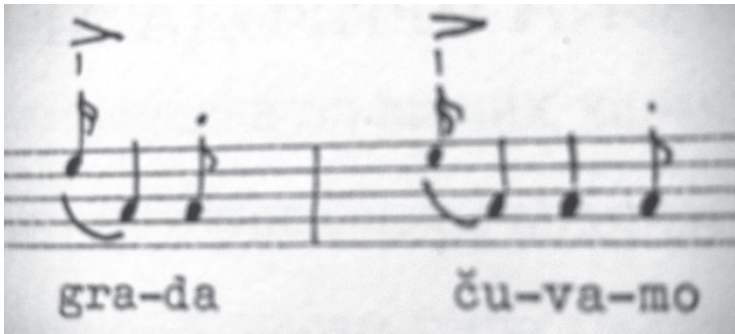
Наведени примери показују да су се у Драговцу, а и у целом смедеревско-вршачком говорном типу уопште, стари и нови кратки акценат фонетски потпуно изједначили, те да разлика међу њима не врши дистинктивну функ-

цију.⁴ Дакле, тон је код кратког акцента у овим говорима постао фонолошки ирелевантан, без обзира на порекло тога акцента.

2.2. Дуги акценти

Дуги акценти се у нашем говору фонолошки разликују, као и у најмлађим новоштокавским говорима. Фонетска природа дугосилазног и дугоузлазном акцента иста је као у штокавским говорима у којима се ови акценти паралелно јављају: *ћак, памтим, дођем, девојка, рачун, пут, глава, астали, нећу, нисам*. Што се тиче дугосилазног акцента, резултати Леонарда Мазинга, познатог проучаваоца фонетске и фонолошке природе акцената, углавном се поклапају са резултатима каснијих истраживања. Наиме, он наводи да код њих после почетног високог тона следи нагло силазно кретање које се у целини реализује увек у акцентованом слогу (Јокановић-Михајлов 2013: 43), што проф. Јелица Јокановић-Михајлов у својој књизи *Акцент и интонација говора на радију и телевизији* приказује на следећи начин:

Слика 6. Изговор дугосилазни акценат у нотном систему

Што се тиче дугоузлазног акцента, ту се разликују резултати старијих и новијих истраживања. У суштини Мазинговог схватања јесте идеја о *двосложности узлазних акцената*. Наиме, он сматра да кретање захвата слог које се уобичајено сматра носиоцем акцента, али и следећи и то тако што се у првом од њих остварује успон, а у другом пад (Јокановић-Михајлов 2013: 44), што је у горепоменутој књизи представљено на следећи начин:

⁴ Разлика између краткосилазног акцента и краткоузлазног акцента не служи како би се разликовале речи истог гласовног састава, али различитог значења, као што је случај у књижевном језику (у *Речнику српскога језика* налазимо: *па̀ра* у значењу „гасовито стање воде” – *па̀ра* у значењу „стоти део новчане јединице динара”), што показује и наизменична употреба ових двајакцената у истим речима (нѐга и нѐга, зѐлена и зѐлена).

Слика 7. Изговор дугоузлазног акцента према Мазингу

Асим Пецо и Петар Правица не слажу се са мишљењем Л. Мазинга и П. Ивића, који његово мишљење о двосложности узлазних акцената дели, већ сматрају да је висина потоњег слога увек нижа од завршног момента узлазног вокала. Радоје Симић закључује да су недоумице истраживача израз извесних разлика у оним говорима који чине основицу књижевног језика, али, додаћемо, и не само њих.

2.3. Неакцентована дужина

У говору Драговца, и уопште у целој смедеревско-вршачкој групи говора и косовско-ресавском дијалекту, потпуно је елиминисана неакцентована дужина у поста акценатској позицији, која се као таква једина јавља у књижевном језику и саставни је део акценатског система прогресивних штокавских говора. Данас се сматра и у литератури наводи да су поста акценатске дужине силазно интониране⁵ (Јокановић-Михајлов 2013: 121). Насупрот њима, у овим говорима, неакцентоване дужине јављају се само у пре акценатској позицији и разликују се по својој природи од поста акценатских дужина у књижевном језику, што потврђује и наш материјал.

Иако нису извршена тачнија испитивања и мерења, те не можемо прецизније говорити о природи ове пре акценатске дужине, приликом преслушавања наснимљеног материјала ипак уочавамо да је она узлазно интонирана, што илуструју примери: *дрогѝрѝју, убѝвѝју, добѝвѝла, крѝлѝма, погрѝшѝла, ѝртѝју, аперѝциѝја, бѝлѝви, тѝжѝли*. У поређењу са поста акценатском дужином дијалеката који чине базу књижевног изговора, пре акценатска дужина у овом говору

⁵ Проф. Јелица Јокановић-Михајлов закључује, на основу извршених истраживања, да ће дужине у књижевном језику у неутралној позицији у реченици у највећем броју случајева имати претежно силазан или раван тон, што зависи од опште мелодијске изразитости сваког конкретног субјекта, од говорног темпа и од дијалекатског порекла (Јокановић-Михајлов 2013: 121–124).

изговара се са приметним интензитетом. Али, свакако, ова наша хипотеза остаје да се потврди, што је задатак експерименталне фонетике.

3. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНАТА

Акценти се у овом говору често преносе, те се ситуација у говору села Драговца уистину разликује од старије ситуације пре краја 14. и почетка 15. века.⁶ Наиме, у наредном периоду постављени су темељи акцентуације која је у основи данашњег књижевног језика, дошло је до стварања још два, поред старијих силазних, узлазна акцента (Јокановић-Михајлов 2012: 25). Међутим, ти процеси нису захватили читаву нашу језичку територију, те отуда и разлике које у акцентуацији имамо данас. Потрудићемо се да опишемо која су то преношења, уколико их има, карактеристична за наш говор.

3.1. Ново преношење

Метатонија представља промену интонације појединих самогласника, односно промену природе појединих акцената.⁷ Ова појава карактеристична је за прогресивније штокавске говоре, те се, будући у духу новоштокавске акцентуације, у литератури често назива новим преношењем. Пошто се смедеревско-вршачка група говора налази територијално близу шумадијско-војвођанских говора, и у њима можемо срести примере са метатонијским преношењем акцената. С друге стране, чињеница да је овај говор подтип косовско-ресавског дијалекта може навести на погрешан закључак да и ово подручје спада у типичну зону са непренесеним акцентом. Наша истраживања показују супротно. Поред дугоузлазног акцената, који се лако уклапа у акцентуацију ове зоне и који, заједно са двама силазним акцентима, твори троакцентску систему ових говора, употребљава се и краткоузлазни акценат на појединим местима. Краткоузлазни акценат је, свакако, чешћи у западнијим деловим смедеревско-вршачке зоне, који су под јачим утицајем суседног, шумадијско-војвођанског говора. Исто тако, и говори који гравитирају према Морави, међу којима је и говор села Драговца, чешће ће имати краткоузлазни акценат него они источнији или јужнији делови овог говорног типа.

⁶ Од свих процеса који су се у развоју нашег акценатског система одвијали најзначајнији је онај који је везан за крај 14. и почетак 15. века. Наравно, и претходном периоду развоја нашег језика, од прасловенске фазе па до данас, било је много различитих промена језичке супстанце и њене организације, па је у склопу њих темељно мењан и акценатски систем. Но, то чини занимљиву и сложјену област историјске акцентологије (Јокановић-Михајлов, 2012: 24).

⁷ Ову дефиницију налазимо у *Речнику српског језика*.

У говору нашег испитаника запазили смо управо такве примере – примере са краткоузлазним акцентом као резултатом метатонијског преношења: *таван*, *њега*, *беседити*, *има*, *добро*, *кога*, *коњи*, *ко^апај*, *моја*, *одлично*, *она* (лична заменица), *уби^е*, *учител/учитељ*. Напоредно са овима, код истог субјекта и у истом разговору, јављају се и примери са метатаксички пренесеним краткосилазним акцентом (*њега*, *добро*, *коњима*, *кога*, *одлично*, *она*), као и примери са непренесеним краткосилазним акцентом (*учитељ*). Њихово наизменично појављивање и смењивање наводи на закључак да су акценатске опозиције изражене у квалитету кратких акцената овде фонолошки ирелевантне.

3.2. Старо преношење

Старо преношење или метатакса јесте, заправо, други механизам преношења акцената. Ова појава дефинише се као преношење акцената исте врсте са слога на слог, то јест промена места акцента без промене његовог карактера (трајања, тона и др.)⁸. Тако, на овом говорном подручју, поред примера који су илустрација старе непренесене акцентуације и примера у којима се огледају резултати метатоније, бележимо и бројне примере у којима је акценат променио своје место, не мењајући при томе своју интонацију. Такве ће речи, као резултат метатаксичког преношења, имати краткосилазни на месту краткоузлазног акцента у књижевном језику: *мајла*⁹, *мајгун*, *вѣнчамо се*, *далеко*, *дѣца*, *дѣцом*, *жѣна*, *зелѣну*, *зѣмљу*, *јѣдан*, *јѣдна*, *сѣлу*, *сѣстра*, *неразвѣјен*, *овољики*, *пољопрѣвреду*¹⁰, *чије*, *бѣстан*, *вѣ^ада*, *вѣла* (генитив јединице), *гѣром*, *гѣру*, *живѣта* (генитив јединице), *коњима*, *ко^апа*, *ко^апам*, *лепѣта*, *ноге*, *ѣтац*, *ѣца*, *понѣсем*, *рѣса*, *срамѣта*, *стѣла*, *мѣзика*, *мѣртва* и сл.

3.3. Преношење акцената на проклитику

Као што је и очекивано, у говорима са старијом штокавском акцентуацијом присутно је староштокавско преношење на проклитику, односно метатаксичко преношење. Силазни акценти који су још у прасловенско време прешли на проклитике до данас су остали силазни. Међутим, ваља напоменути да су такви примери малобројни у говорима овог типа, те да се често акценат задржава на акцентогеној речи, без преношења на проклитику. Проклитике, као и енклитике, сасвим природно немају сопственог акцента, већ се ослањају

⁸ Од свих процеса који су се у развоју нашег акценатског система одвијали најзначајнији је онај који је везан за крај 14. и почетак 15. века. Наравно, и претходном периоду развоја нашег језика, од прасловенске фазе па до данас, било је много различитих промена језичке супстанце и њене организације, па је у склопу њих темељно мењан и акценатски систем. Но, то чини занимљиву и сложјену област историјске акцентологије (Јокановић-Михајлов, 2012: 24).

⁹ Ову дефиницију налазимо у *Речнику српског језика*.

¹⁰ Наведена дефиниција је дата у истом речнику (в. фусноту број 18).

на акцентоване речи у синтагми или реченици, те се у највећем броју случајева не акцентују. Конкретно, у нашем материјалу преношење се везује само за неколико типова:

- a. негација глагола *знати*: *нѣ знам, нѣ знаи, нѣ зна;*
- b. синтагме: *прѣко дана, њ по* (у примерима *дѣсет њ по, ѣктор њ по, три њ по*).

У говору нашег информатора знатно је више примера у којима се акценат не преноси, а код којих је преношење у књижевном језику обавезно: *не да̂, не да̂о (Бѡг), не па̂дне, не пла̂шим се, не тре̂ба, не смѣм, не мо̂же, не чу̂јем*; или је пак то преношење у књижевном језику факултативно: *од ба̂бе, од ме̂не, од ле̂да, под ми̂шке, од по̂јаса, кроз ста̂б, не гу̂шу, у цркву* итд. На основу изложеног, закључујемо да акценат у говору овог села најчешће остаје на акцентогеној речи. Наспрам овог стања, четвороакценатске говоре карактерише и старо и ново¹¹ преношење.

4. ЗАКЉУЧАК

Узимајући у обзир све акценатске особености овог говора, можемо приметити да је Ивићево одређење овог говора као *моста између шумадијско-војвођанског и косовско-ресавског дијалекта* (Ивић 1985: 91) донекле оправдано, с тим што превагу свакако имају црте које карактеришу косовско-ресавски дијалекат. Такође, на основу системски истражених и језички подробно дефинисаних сродних говора, можемо констатовати да је акцентуација смедеревско-вршачких говора слична оној у левачким, ресавским и трстеничким говорима (Пецо, Милановић 1968: 289–299; Јовић 1968: 23–38). Најзад, на основу грађе на којој можемо захвалити нашем испитанику Бранки Живковић из Драговца, нашег знања и постојеће дијалектолошке литературе, можемо заокружити досадашње излагање о наведеним акценатским појединостима овог села и, шире, смедеревско-вршачке говорне групе.

Природа кратког акцента и дугих акцената се, у начелу, не разликује у односу на књижевни језик. Природа неакцентоване дужине је, у складу са очекивањима, другачија, будући да се ова дужина, која се сматра некњижевном, јавља у позицији испред акцента, док књижевни језик бележи само поста акценатске дужине. Сходно томе, насупрот силазно интонираним дужинама у поста акценатском положају, код пре акценатских дужина типичним за овај говорни ареал запажа се узлазно кретање тона.

Што се тиче преношења акцената, она су у овим говорима најчешће метатаквичка (*же̂на, во̂да*). Ни метатонијска преношења нису усамљена, али

¹¹ Облик *маала* добијен је након испадања интервокалног *x*, које су у овим говорима често губи.

нису ни уобичајена појава на овом говорном подручју. Када је реч о преношењу акцента на проклитике, оно је веома ретко и најчешће староштокавско, док новог преношења готово и да нема.

На самом крају треба истаћи да је проучавање најразличитијих говора од изузетне важности за нашу дијалектолошку науку, будући да ниједан говорни тип није јединствен, већ сваки од њих представља својеврсну комбинацију изворног и наноса са стране, те сваки понаособ заслужује детаљно изучавање и представљање широј јавности, јер управо у тој разноврсности дијалекатских типова лежи сва лепота нашег језика. Говор села Драговца није ни најархаичнији ни најпрогресивнији српски говор, али је говор који поседује низ специфичности и који нуди занимљив материјал за анализу. Надамо се да ће наш рад унеколико употпунити невелик обимом број језичких података из смедеревско-вршачке зоне и допринети српској дијалектологији уопште.

ЛИТЕРАТУРА

- Ивић 1959:** П. Ивић, О питању смедеревско-вршачког дијалекта, *Наш језик*, IX, св. 7–10, Београд, 283–290.
- Ивић 1985:** П. Ивић, *Дијалектологија српскохрватског језика. Увод и штокавско наречје*, Београд: Матица српска.
- Ивић 1994:** П. Ивић, *Српскохрватски дијалекти. Њихова структура и развој*, Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Јовић 1968:** Д. Јовић, Трстенички говор, *Српски дијалектолошки зборник*, Београд, XVII, 1–240.
- Јокановић-Михајлов 2012:** Ј. Јокановић-Михајлов, *Прозодија и говорна култура*, Београд: Чигоја штампа.
- Јокановић-Михајлов 2013:** Ј. Јокановић-Михајлов, *Акцент и интонација говора на радију и телевизији*, Београд: Чигоја штампа.
- Московљевић 1958:** М. Московљевић, О Ивићеву „смедеревско-вршачком дијалекту”, Београд: *Наш језик*, IX, св. 3–4, 102–107.
- Окука 2008:** М. Окука, *Srpski dijalekti*, Zagreb: SKD Prosvjeta.
- Пецо, Милановић 1968:** А. Пецо, Б. Милановић, Ресавски говор, *Српски дијалектолошки зборник*, Београд, књ. XVII, 241–366.
- Пецо 1989:** А. Пецо, *Преглед српскохрватских дијалеката*, четврто издање, Београд: Научна књига.

Речник СЈ: *Речник српскога књижевног језика*, Нови Сад: Матица српска, 2007.

Цвијић 1966: Ј. Цвијић, *Балканско полуострво и јужнословенске земље*, књ. 1, Београд: Завод за издавање уџбеника.

ON THE NATURE AND TRANSFER OF ACCENTS
IN THE SPEECH OF VILLAGE DRAGOVAC (NEAR POŽAREVAC)

Summary

The main goal of this research is to provide more information on areas which are insufficiently linguistically explored, such as village Dragovac. This language area belongs to Smederevo-Vršac dialect, which is spoken in northeastern Šumadija, Lower Great Morava Valley and Banat. Smederevo-Vršac is usually classified as a subdialect of the Kosovo-Resava dialect. This paper primarily defines the nature of existing accents, and then describes transfers characteristic for this area. This dialect has preserved the older accent system – which consists of two types of falling accents (one long and one short) and one rising accent (long), and unstressed syllables, which can be long and short. Both long and short unstressed syllables could precede the stressed syllables. As to the nature of accents, it is not much different from those in the literary language. On the other hand, transfer of accents is mainly Old-Shtokavian. The process known as Neo-Shtokavian or metatony is unusual in this language area. Finally, we have shown that the Smederevo-Vršac dialect is linguistically closer to the Kosovo-Resava dialect, although it is often considered as a separate dialect since it represents mixed speech of Šumadija-Vojvodina and Kosovo-Resava dialects.

Bojana Todić